Kje je Fobški Kal?

Fobca

Fobca - vasica s 13 hišami, stisnjena v podnožje Podlaške gore, je najbližje sosedstvo dvema domačijama na Fobškem Kalu. Od Fobce pridemo po lepi gozdni poti navzgor v dobrih petnajstih minutah na Fobški Kal. Iz Grgarja po glavni cesti za Čepovan je do Kala 2 km.

Od kod ime Fobški kal? Tu imajo kmetje iz Fobce svoje parcele, travnike in senožeti in tu je bil velik kal za napajanje živine. Ustno izročilo pravi, da je bilo že v davnini pomembno počivališče, ko so ljudje s vprego ali peš potovali iz Vipavske doline na Tolminsko. Tedaj, ko še ni bilo železnice in niti prave ceste po Soški dolini, je bila to najkrajša povezava Tolminske z Goriško. Prometnica je bila tedaj le slab kolovoz, ki je potekal navzgor iz Solkana, preko Grgarja, do Fobce in od tu strmo navzgor do Fobškega Kala, kjer se svet prevesi v 15 km dolgo suho Čepovansko dolino. Preden je bila v drugi polovici 19. stoletja zgrajena današnja trasa ceste iz Grgarja proti Čepovanu, je pot potekala iz Grgarja pod Bregom (Štejnšce) in prišla ven v Strnici. V začetku vasi Fobce je zavila strmo navzgor proti Kalu (današnja steza). To je bila velika strmina za vozove, vprežna živina je zelo trpela. Zato so od Gadnikovih navzgor naredili ovinek nad Žbončevo hišo in tako premagali največjo strmino.

Po tej poti so domačini, ki so imeli parcele na Fobškem Kalu, vozili seno, steljo, drva in druge pridelke. Po tej poti so ljudje s hribov hodili v dolino, romarji s Tolminske na Sveto Goro... Še po 2. svetovni vojni so po njej domačini s Kala v Fobco vozili z volovsko vprego. Danes je to lepo urejena pešpot, ki se je zaraščala, a jo je v zadnjem letu počistil domačin Ivan Pavlin, ki vabi ljubitelje narave na lažji sprehod.

Fobški Kal med obema vojnama

Na Fobškem Kalu sta dve domačiji. Med obema vojnama sta bili v obeh hišah gostilni. *V taveliki hiši* je bila gostilna in kavarna Jevšček (1878 - 1932). Ali je bila tu gostilna že prej, ni znano. V hiši zraven, pri Kalarjevih, pa sta imela gostilno Pavla in Anton Pavlin. Desno ob cesti iz smeri Grgarja je bil kal, kjer je bila vedno na voljo voda za napajanje živine in za počitek. (zdaj kala ni več). Tu se od glavne ceste navzgor odcepi pot do Madonov, Podlak in naprej na Banjšice. Veliko ljudi je tisti čas hodilo dol od Madonov prek Fobškega Kala v Gorico, tudi Lokovčani. Ženske so nosile maslo, jajca, peteline... in ob povratku za denar od prodaje nakupljene reči za dom. Leta 1922 je pričel enkrat dnevno voziti Ribbijev avtobus na progi Gorica – Čepovan. Tedaj je bila na Fobškem Kalu avtobusna postaja. Pešci ali tisti, ki so se pripeljali z avtobusom, so se ustavili v eni ali drugi gostilni. Druženje, odžejanje, izmenjava vaških novic in počitek pred hojo navzgor ali napoj in počitek živine v kalu – vse to sta nudili gostilni. Ob nedeljah pa je zvenela tudi harmonika.

Leta 1932 je gospodar Štefan Jevšček tragično preminil. Gostilno je prevzel sin Štefan Jevšček mlajši (1911 – 1952). Med vojno ni bilo gostilne. Po vojni, ko je prišel iz vojske, je vložil prošnjo za nadaljevanje dejavnosti. Leta 1948 je dobil od Okrajnega ljudskega odbora pozitivno rešeno odločbo. Žal je zbolel in umrl brez potomcev. V družini Jevšček *na Kali* je bilo pet otrok, poleg njega še štiri sestre, ki so že pred vojno odšle. Je osamela.

Vrnitev - Družina Gustinčič

Leta 1960 se je najmlajša hčerka Ljudmila Jevšček z možem Marjanom Gustinčičem in 10-letno hčerko vrnila v prazen rojstni dom. Tu je odraščala njuna edinka Zdenka. V osnovno šolo je hodila do Grgarja peš, naprej s šolskim avtobusom v Solkan, gimnazijo je končala v Novi Gorici, pravno fakulteto v Ljubljani. Zaposlila se je v Novi Gorici, najprej kot sodnica in nato leta 1993 kot prva notarka na Goriškem. Po očetovi smrti sta se z mamo preselili v Novo Gorico. Hiša na Fobškem Kalu je ponovno osamela. Z mamo sta jo obiskovali in ljubili ta svoj mirni svet!

Fundacija Zdenke Gustinčič

Leta 2011 je Zdenka Gustinčič izgubila boj z boleznijo. Svojih otrok ni imela. Napisala je lastnoročno oporoko in skrbništvo oporoke predala prijateljici Lilijani Reljič.

Njena dolgoletna želja je bila, da bi hiša, rodni dom mame in dom njenega odraščanja na Fobškem Kalu, oživela. Želela je, da bi se hiša preuredila v majhen, prijazen, domač dom za ostarele.

Od njene zapuščine je bila ustanovljena **Ustanova Zdenke Gustinčič – fundacija za dobro ljudi in narave.** Fundacijo vodi petčlanski odbor. Pred nekaj leti je fundacija odprla SReČNO hišo v Novi Gorici, letos 16. junija pa je bila uradno odprta v celoti preurejena Zdenkina hiša na Fobškem Kalu. Prelepi notranji prostori, urejena okolica, lepa narava in pomembna zgodovinska lokacija!

V okviru fundacije trenutno deluje okrog 45 prostovoljcev, ki veliko dela opravijo brez plačila, a z velikim navdušenjem.

Pred uradnim odprtjem je bila okrogla miza, na kateri so se udeleženci vsak s svojega zornega kota razgovorili o Zdenki in njeni neprecenljivi zapuščini. Poklonili so se njenemu spominu. Naj ji Bog poplača!

Na predstavitvi je pred veliko množico obiskovalcev delo fundacije predstavila ga. Reljič, kulturni program so izvedli učenci osnovne šole Čepovan in Grgar. Pred glavnim vhodom je hiši podelil blagoslov p. Bogdan Knavs s Svete Gore, trak sta prerezala Zdenkina sestrična in bratranec.

Naj patrov blagoslov napolni hišo z vsebinami, kot je v zapuščini napisala Zdenka: HIŠA za dobro ljudi in narave. Lokacija je izjemno lepa in na dosegu roke.

Zdenkina hiša vabi!

Bog ji povrni!

Justina Doljak

6 PRIMORSKA

PONEDELJEK, 20. JUNIJA 2017

GRGAR • *Odprli prenovljeno rojstno hišo Zdenke Gustinčič*

Sr(e)čna hiša za dobro ljudi in narave

Na željo Zdenke Gustinčič, nekdanje sodnice in notarke v Novi Gorici, je bila po njeni smrti ustanovljena Fundacija za dobro ljudi in narave. Z denarjem, ki ga je pustila v ta namen, in prostovoljnim delom je fundacija leta 2016 odprla Sr(e)čno hišo v Novi Gorici, v četrtek popoldne pa še prenovljeno rojstno hišo Gustinčičeve na Fobškem kalu, kjer ima fundacija ambiciozne načrte.

Za Sr(e)čno hišo na Kalu je urejen zelenjavni vrt, mini sadovnjak, v bližnjem gozdu pa je urejenih 13 energijskih točk.

Lilijana Reljič, Ustanova Zdenke Gustinčič

"V letu 2019, ko se ni bilo covida, je bilo skozi Sr(e)čno hišo v Novi Gorici več kot 10.000 ljudi, imeli smo več kot 460 dogodkov in 300 predavateljev z vseh koncev sveta."

Prenovljena rojstna hiša Zdenke Gustinčič nudi prostore za predavanja, delavnice ... na temo "za dobro ljudi in narave".

• Nace Novak

Ustanova Zdenke Gustinčič - Fundacija za dobro ljudi in narave je s pomočjo zapuščine v letu 2016 na Tumovi ulici v Novi Gorici odprla Sr(e)čno hišo, v kateri nudijo prostor za vse, ki ga potrebujejo za svoje snifvarjanje, delovanje, povezovanje, druženje ...

"V letu 2019, ko se ni bilo covida, je bilo skozi Sr(e)čno hišo v Novi Gorici več kot 10.000 ljudi, imeli smo več kot 460 dogodkov in 300 predavateljev z vseh koncev sveta," je povedala **Lilijana Reljič**, ustanoviteljica in predsednica uprave Fundacije, ki ji je Zdenka Gustinčič kot pričujoči zaupala zahtevno nalogo upravljanja z njeno zapuščino. Kot je pojasnila, v spomnji ni bilo jasno izraženo, kaj naj bi fundacija počela, zaupak le usmeritev, naj dela v dobro ljudi.

"Če se fundacija ne bi pri-družila velikemu trevilu prostovoljcev in srčnih ljudi, ne bi mogli narediti tega, kar smo, tudi *ne* bi bilo denarja desetkrat več," je že povedala Lilijana Reljič.

Brez prostovoljcev hiše ne bi obnovili

Trenutno v okviru fundacije deluje 42 prostovoljcev in kvečjim je vsi tisoč prostovoljnih ur dela ne bi bilo mogoče obnovitvi rojstne hiše Zdenke Gustinčič na Kalu. Ti so ob pomoči denarja iz oporuke in donatorjev poskrbeli, da je 300 kvadratnih metrov velika hiša danes povsem prenovljena in na voljo za izobraževalne programe kot v Novi Gorici, le da v osrčju narave. Fundacija je odkupila tudi bližnji gozd, v katerem so biomagnetiki izvajali celo možne energijske točke, tako da so uredili tri-najst točk, ki jih je mogoče obiskati.

Člani Društva za biodinamično gospodarjenje Ajda Goriška so tik ob hiši uredili zelenjavni vrt in sadovnjak. Tam bodo potekala tudi njihova izobraževanja - teoretični del v notranjih prostorih, praktični pa na prostem.

Četrtkove uradne otvoritve prenovljene rojstne hiše Zdenke Gustinčič izstopa Sr(e)čne hiše na Kalu so se udeležili prostovoljci, donatorji, Zdenkini prijatelji in sodelavci, sorodniki, domačini in uporabniki prostorov Sr(e)čne hiše, tako da se je nabrala lepa množica pozitivno usmerjenih.

Načrtujejo tudi Sr(e)čno vas

O načrtih za naprej je predsednica uprave fundacije povedala, da nameravajo na 13 točkah, ki jim kozmogenski pripisujejo velik potencial, izvajati prostitvene aktivnosti, pa tudi aktivnosti za zavedanje dihanja in krepitev dihal.

"Bližnja okolica je naredil Anthonyja celo obnovnejena, pa tudi uredil je pustil velike podedice na dihalih in ni ga lepšega od te dišine, po kateri prideš čut strah in se na tej točki zmeta se z mediteranskim," je povedala Reljičeva glede kratkoročnih ciljev na lokaciji, ki je nekaj posebnega in kjer naj bi se po prvi ureditvi vozni načrtovali kolesniku za pijalne bolezni.

Gostišče je odprtega tipa, tako da ga lahko obiščejo kdorkoli, za skupine pa je pripo-ročljivo, da se prej najavijo, tudi za uporabo prostorov v hiši je potrebna rezervacija. V njej načrtujejo tudi ureditev štirih apartmajev. Dolgoročnejši cilj ustanova ideja, ki se le razvija, pa je tudi ustanovitev Sr(e)čne vasi, ki naj bi zagotavljala izvajanje, samozadostnost, aktivno in zdravo okolje za vse generacije in omogočila prostore za produktivno preživljanja starosti in prostega časa v povezanem sobivanju in sogovornji. •